

BÖLÜM 4

TOPLUM RUH SAĞLIĞINI KORUMA VE GELİŞTİRME

Nurgül ÖZDEMİR¹

GİRİŞ

Ruh sağlığı, insanların düşünme, kendini ifade etme, yaşamı sürdürme, birbirleriyle etkileşim kurma ve hayattan zevk alma gibi kolektif ve bireysel yapabilirliklerinin temelidir. Ruh sağlığının teşviki, korunması ve iyileştirilmesi tüm dünyadaki bireyler, gruplar ve toplumlar için çok önemlidir. Ruh sağlığını korumak ve geliştirmek kişinin genel ruh sağlığını ve iyilik durumunu daha da iyileştirmeyi amaçlar. Koruyucu ruh sağlığı hizmetleri, ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyebilecek etmenlerin kişiyi etkilemesini önlemek amacıyla alınan önlemleri kapsar. Genetik danışmanlık, yoksulluğa yönelik girişimler, süregelen ruhsal hastalığı olan anne ve babaların çocuklarına yönelik girişimler ve kronik ruhsal hastalığı ya da demansı olan hastaların ailelerine yönelik girişimler bu aşamada kullanılabilecek önlemler arasında sayılabilir. Koruyucu hizmetlerin başarılı olması için hastalığı başlatan ve sürdüren etmenlerin iyi bilinmesi gerekmektedir. Ruh sağlığını etkileyen bazı faktörler arasında şiddet, sosyo-ekonomik baskılar, stresli çalışma koşulları, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, sosyal dışlanma, sağlıklı olmayan yaşam biçimleri, fiziksel hastalıklar ve insan hakları ihlalleri olarak ifade edilmiştir.

Toplum ruh sağlığı alanında birey, aile, toplum, sosyal ve kültürel yapılar, sosyal politikalar gibi farklı düzeylerde çalışmalar yapılmasıyla bireyin iyilik halinin sağlanabileceği belirtilmektedir. Dolayısıyla ruh sağlığı alanında bütüncül bir bakış açısıyla koruyucu, önleyici, iyileştirici ve geliştirici bir yaklaşımla

¹ Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ruh Sağlığı, Psikiyatri Hemşireliği AD, nuozdemir@hotmail.com

7. Hemşireler toplum ruh sağlığını koruma ve geliştirmeye yönelik neler yapabilir?

En önemli etken medya bence, medya kullanılarak hastalıklar tanıtılabilir. Damgalama bu şekilde azaltılabilir. Aynı zamanda aile hekimliklerinde broşür hazırlanıp hasta bekleme alanlarına bırakılabilir. Bu uygulamalar daha alt yapılara da uygulanabilir. Örneğin; aynı broşürler kuaförlere ve marketlere bırakılarak toplumun her kesimine ulaşmayı kolaylaştırabilir.

KAYNAKLAR

1. Pektaş İ, Bilge A, Ersoy MA. Toplum ruh sağlığı hizmetlerinde epidemiyolojik çalışmalar ve toplum ruh sağlığı hemşireliğinin rolü. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2006; 7(1), 43-48.
2. Taycan O, Coşkun B. Ruh Sağlığını Güçlendirme: Kavramlar, Kanıtlar, Uygulamalar. *Ankara: Türkiye Psikiyatri Derneği Yayınları*, 2020.
3. Bilge A, Mermer G, Çam O, ve ark. Türkiye'deki toplum ruh sağlığı merkezlerinin 2013-2015 yıllarının profili. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2016; 2(2), 1-5. doi: <https://doi.org/10.30934/kusbed.358560>.
4. Önel S, Dönmez A. Kronik ruhsal bozukluğu olan bireylerde mesleki rehabilitasyon: toplum ruh sağlığı hemşiresi neler yapabilir?. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2021; 37(1), 87-94.
5. Thornicroft G, Deb T, Henderson C. Community mental health care worldwide: current status and further developments. *World Psychiatry*, 2016; 15(3), 276-286. doi: <https://doi.org/10.1002/wps.20349>.
6. World Mental Health Atlas. Geneva: World Health Organization, 2014 [Online]. Erişim adresi: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/178879> [Erişim tarihi: 13.11.2021].
7. Albayrak H. Toplum ruh sağlığında sosyal hizmet uygulamaları. *Toplum ve Hekim Dergisi*, 2020; 35(4).
8. Gültekin, BK. Ruhsal bozuklukların önlenmesi: kavramsal çerçeve ve sınıflandırma. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2010; 2(4), 583-594. eISSN:13090674 pISSN:13090658.
9. T.C. Sağlık Bakanlığı (2011) Ulusal Ruh Sağlığı Eylem Planı (2011-2023). Ankara, T.C. Sağlık Bakanlığı [Online]. <https://docplayer.biz.tr/2527563-T-c-saglik-bakanligi-ulusal-ruh-sagligi-eylem-planı-2011-2023.html>. [Erişim tarihi:07.02.2022].
10. Bajraktarov S, Kalpak G, Jovanovic N. Community mental health care: new developments and innovative strategies. *Current Opinion in Psychiatry*, 2020; 33(5), 491-500. doi: 10.1097/YCO.0000000000000629.
11. Yanık M. Cases and hypotheses in psychiatry. *Psikiyatride Derlemeler, Olgular ve Varsayımlar Dergisi*, 2007; Özel Sayı (9).
12. Saaed E, Wadoo Q, Ouanes S. Community Mental Health Services. Haque, Gilstrap ve Ghuloum (ed.). *Community Mental Health Service* içinde. Cambridge Scholars Publishing; 2020. p.364-385.
13. Okasha A, Karam, E, Okasha T. Mental health services in the Arab world. *World Psychiatry*, 2012; 11(1), 52-54. doi: <https://doi.org/10.1016/j.wpsyc.2012.01.008>.
14. Öncü F. Türkiye'nin ruh sağlığı yasası ile imtihanı. *Toplum ve Hekim*, 2020; 35(4), 316-320. ISSN: 1300-4387 / 2757-5004.

15. Çiçekoęlu P, Duran S. Dünyada ve Türkiye’de Toplum Temelli Koruyucu Ruh Sağlığı Hizmetleri. nsal Barlas G, editör. *Toplum Ruh Sağlığı Hemşireliği (İçinde)*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2018. p.8-14.
16. Jan-Llopis E, Barry M, Hosman C, et al. Mental health promotion works: a review. *Promotion & Education*, 2005; 12(2-suppl), 9-25. doi: <https://doi.org/10.1177/10253823050120020103x>.
17. Herman H, Jan-Llopis E. Mental health promotion in public health. *Promotion & Education*, 2005; 12(2-suppl): 42-47. doi:<https://doi.org/10.1177/10253823050120020107>.
18. Yılmaz V. İnsan Hakları ve Karşılaştırmalı Sosyal Politika Yaklaşımı Işığında Türkiye’de Ruh Sağlığı Politikaları: Tespitler ve neriler. 2012, *İstanbul: RUSİHAK Yayınları*.
19. Tomlinson M, Swartz L, Daniels K. “No health without mental health” The global effort to improve population mental health. Neal Kohenand Sandro Galea (Ed.) *Population Mental Health Evidence, Policy, and Public Health Practice* içinde Taylor & Francis e-Library; 2011. p.174-190.
20. Bolton P, Bass J, Neugebauer R, et. al. Group interpersonal psychotherapy for depression in rural Uganda: a randomized controlled trial. *Jama*, 2003; 289(23), 3117-3124. doi:10.1001/jama.289.23.3117.
21. Patel V, Thornicroft G. Packages of careformental, neurological, and substance use disorders in low- and middle- income countries: PLoS Medicine Series. *PLoSmedicine*, 2009; 6(10), e1000160. doi: <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1000160>.
22. Araya R, Rojas G, Fritsch R, et al. Treating depression in primary care in low-income women in Santiago, Chile: a randomised controlled trial. *The Lancet*, 2003; 361(9362), 995-1000. doi: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(03\)12825-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(03)12825-5).
23. Karpati A. Public health approaches to improving population mental health: a local government perspective on integrating mental health promotion into general public health practice. Neal Kohenand Sandro Galea (Ed.) *Population Mental Health Evidence, Policy, and Public Health Practice* içinde Taylor & Francis e-Library; 2011. p. 206-220.
24. Nies MA, Lim WYA, Fanning K, et al. Importance of interprofessional health care for vulnerable refugee populations. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 2016;18(5), 941-943. Doi: 10.1007/s10903-016-0424-0.
25. World Health Organization. (2018). Mental health promotion and mental health care in refugees and migrants: technical guidance. URL: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/345918/WHO-EURO-2018-3138-42896-59848-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
26. Somerville P. Understanding homelessness. *Housing, the Oryand Society*, 2013; 30(4), 384-415. doi: <https://doi.org/10.1080/14036096.2012.756096>.
27. Schanzer B, Dominguez B, Shrout PE, et al. Homelessness, health status, and health care use. *American Journal of Public Health*, 2007; 97(3), 464-469. doi: <https://doi.org/10.2105/AJPH.2005.076190>.
28. Carter AS, Wagmiller RJ, Gray SA, et. al. Prevalence of DSM-IV disorder in a representative, healthy birth cohort at school entry: sociodemographic risks and social adaptation. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 2010; 49(7), 686-698. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jaac.2010.03.018>.
29. Merikangas KR, He JP, Brody D, et al. Prevalence and treatment of mental disorders among US children in the 2001–2004 NHANES. *Pediatrics*, 2010; 125(1), 75-81. doi: <https://doi.org/10.1542/peds.2008-2598>.

30. Patel V. Mental health in low- and middle- income countries. *British Medical Bulletin*, 2007; 81(1), 81-96. doi: <https://doi.org/10.1093/bmb/ldm010>.
31. Yoshikawa H, Aber JL, Beardslee WR. The effects of poverty on the mental, emotional, and behavioral health of children and youth: implications for prevention. *American Psychologist*, 2012; 67(4), 272. doi: <https://doi.org/10.1037/a0028015>.
32. Goodman LA, Pugach M., Skolnik A, et al. Poverty and mental health practice: within and beyond the 50-minute hour. *Journal of Clinical Psychology*, 2013; 69(2), 182-190. doi: <https://doi.org/10.1002/jclp.21957>.
33. Petersen I & Lund C. Mental health promotion in developing contexts. Lee Kniftonand Neil Quin (Ed). *Public Mental Health Global Perspectives* içinde. Open University Press; 2013. p. 23-32.
34. Taşdemir G. The effects of poverty on mental health. *Journal of Human Sciences*, 2014; 11(2), 74-88. doi: 10.14687/ijhs.v11i2.2681.
35. Rose G, Day S. The population mean predicts the number of deviant individuals. *British Medical Journal*, 1990; 301(6759), 1031-1034. doi: <https://doi.org/10.1136/bmj.301.6759.1031>.
36. Gwynn RC, McQuiston HL, McVeigh, KH et al. Prevalence, diagnosis, and treatment of depression and generalized anxiety disorder in a diverse urban community. *Psychiatric Services*, 2008; 59(6), 641-647.
37. Mulloy AM, Eist DM. Implementing a public mental health framework within schools. Lee Kniftonand Neil Quin (Ed). *Public Mental Health Global Perspectives* içinde. Open University Press; 2013. p. 128-135.
38. World Health Organization (WHO) (2005). Prevention of mental disorders: effective interventions and policy options: summary report/ a report of the World Health Organization Department of Mental Health and Substance Abuse; in collaboration with the Prevention Research Centre of the Universities of Nijmegen and Maastricht [Online]. URL:https://www.who.int/mental_health/evidence/en/prevention_of_mental_disorders_sr.pdf[Erişim tarihi: 24.01.2022].
39. Brännlund A, Strandh M, Nilsson K. Mental-health and educational achievement: the link between poor mental-health and upper secondary school completion and grades. *Journal of Mental Health*, 2017; 26(4), 318-325. doi: <https://doi.org/10.1080/09638237.2017.1294739>.
40. Weist MD, Rowling L. International efforts to advance mental health in schools. *International Journal of Mental Health Promotion*, 2002;4(4), 3-7.doi: <https://doi.org/10.1080/14623730.2002.9721882>.
41. Mulloy M. School-based Resilience: how an urban public high school reduced students' risk exposure and promoted their social-emotional development and academic success. *Advances in School Mental Health Promotion*, 2011; 4(1), 4-22. doi:<https://doi.org/10.1080/1754730X.2011.9715619>.
42. Klem AM, Connell JP. Relationships matter: linking teacher support to student engagement and achievement. *Journal of School Health*, 2004;74(7), 262-273.
43. Catalano RF, Haggerty KP, Oesterle S, et.al. The importance of bonding to school for healthy development: findings from the social development research group. *Journal of School Health*, 2004;74, 252-261.
44. Üstüner S, Erol N, Şimşek Z. Koruyucu aile bakımı altındaki çocukların davranış ve duygusal sorunları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 2005; 12(3), 130-140.